VERDA STELO

GAZETO ESPERANTISTA

LA MALKARA MONATA ORGANO INTERNACIA DE ĈIU ESPERANTISTO

Abono.

Simpla jarabono 2.50 sv. fk

Kolektivaj abonoj al unu adreso: minimume 5 abonoj po 2.— sv. fk. minimume 10 abonoj po 1.50 sv. fk.; minimume 25 abonoj po 1.20 sv. fk.

La prezoj validas nur ĉe antaŭa pago por tuta jaro. Ĉe alimaniera pago (monata, kvaronjara k. a.) unu numero kostas 0,25 sv. fk., 5 ekz. de unu numero po 0.20 sv. fk., 10 ekz. po 0.15 sv. fk., 25 ekz. po 0.12 sv. fk.

Pagante per agento, aldonu 20% por perado.

Reklamo.

Anoncoj: po unucentimetra kolonero (8,5 cm larĝa) egalvaloro de 3.— sv. fk.

Anoncetoj (nur kontraŭ antaŭa pago): po enpreso kaj vorto (aŭ mallongigo) egalvaloro de 0.10 sv. fk., minimume 1.— sv. fk.

Rabato: 3 foje 10%, 6 foje 15%, 12 foje 20%.

Pagante per agento, aldonu 20% por perado.

Adreso:

Heroldo de Esperanto

Horrem bei Köln (Germanujo)

Fako: Verda Stelo.

Redaktoro: Teo Jung.

Kunlaborantoj en la tuta mondo.

Diverslandajn valutojn

ni akceptas je sekvanta kurzo:

0.10 svisa franko = 0.05 arg. peso, 1 angla penco, 0.14 aŭstra ŝilingo, 0.14 belgo, 0.16 braz. milr., 3 bulg levoj, 0.65 ĉsl. krono, 0.07½ dana krono, 8 est. markoj 0.80 finna marko, 0.50 fr. franko, 0.08 germ. marko, 1.50 gr. drakmoj, 0.12 hisp. peseto, 0.11 pengo, 0.35 itala liro, 0.04 jap. jeno, 1.10 jsl. dinaroj, 0.10 latva lato, 0.20 litova lido, 0.05 nederl. guld., 0.08 norv. krono, 0.17 pola zloto, 0.40 port. eskudo, 4 rum. leoj, 0,07½ sveda krono, 0.04 turka funto, 0.02 urugv. peso, 0.02 usona dolaro.

La diversajn valutojn ni akceptas nur el la koncernaj landoj, sed el ĉiu lando ni akceptas pagon per sv. fk., germ. rmk., us. dolaro, angla funto, nederl. guldeno aŭ sveda krono.

N-ro 6 **Junio** **1928**

Tra la mondo.

Oni jam ne povas verki kronikon pri tutmondaj aferoj, ne menciante unuavice la okazaĵojn en la aviadisma sfero. Hodiaŭ estas raportotaj kelkaj tre ĝojigaj sciigoj, sed ankaŭ unu tre malĝojiga.

La plej bela kaj plej ĝojiga lastatempa sukceso de l' aviado estas la brila flugo de la „Southern Cross" (Suda Kruco), kiu startis kun du aŭstralianoj kaj du usonanoj en Oakland (Kalifornio, Usono) por **transflugi la Pacifikan oceanon** kaj atingi Aŭstralion. Ĝis la verkado de ĉi tiu artikolo la bravaj pilotoj, haltinte kaj denove startinte en Honolulu, jam atingis Suva (Fiĝi-insuloj). Ilia flugo de Honolulu al Suva (preskaŭ 6 000 km) estis la flugo trans la plej grandan supermaran distancon, ĝis nun transflugitan. Espereble la „Suda Kruco" pasigos la trian etapon de sia flugo kun sama sukceso, kun kiu ĝi pasigis la du unuajn etapojn. (Lasthore oni legas, ke la „Suda Kruco" bone atingis Aŭstralion. — Red.)

Aliaj tre ĝojigaj novaĵoj estas la **rekordflugoj** de du italaj kaj du belgaj aviadistoj je kiel eble plej longtempa flugo sen alteriĝo. La belgoj restadis pli ol 60 horojn en la aero. Kvankam la benzino ne sufiĉis por tiel longtempa flugo, sed ili provizigis sin per alia aviadilo, kiu flugis super ilin kaj, per feltubo, kvarfoje kompletigis ilian provizon.

Kontraŭe, tre malĝojige finiĝis la ekspedicio de la maltima itala generalo **Nobile.** Post kelkaj sukcesaj flugoj super la glaciaj dezertaĵoj de la Arktiko, lia aerŝipo **„Italia"** nun perdiĝis. Kelkaj radio-amatoroj en diversaj landoj aŭdis sendratajn helpvokojn. Unu belgo kun nomo Blancquaert en Lokeren ricevis difektitan radiogramon kun jena teksto (traduko): „ . . . mortaj ceteraj savitaj petu helpon . . ." Laŭ tiu ĉi radiogramo oni supozas, ke parto de la aerŝipanaro pereis ĉe la alteriĝo de la aerŝipo sur arktika tero, kaj ke la savitoj atendas helpon. Laŭ pli postaj informoj la aerŝipo pereis, sed ĉiuj homoj vivas. Italaj, skandinavaj kaj rusaj ŝipoj kaj aviadistoj ekvojaĝis en direkto al Franc-Jozef-Tero por serĉi generalon Nobile kaj liajn kunulojn.

En **Ĥinujo** la situacio ŝajne estas klariĝonta. La sudtrupoj okupis Pekin, Ĉancolin malgraŭ sia deklaro, ke li defendos Pekinon ĝisekstreme, forveturis al Mukden. Perbomba atenco preskaŭ finis lian tre aventureman vivon; sed, kvankam komence oni raportis pri lia morto, oni poste devis konstati la neverecon de la sciigo. Sed tre verŝajne lia rolo nun estas finludita. La japanoj sendis pliajn trupojn al la ĥina provinco Ŝantun. Tie nun staras preskaŭ 18 000 japanaj soldatoj. Pri la finfina solvo de la ĥina problemo oni rajtas esti scivola.

La **esperantistoj** en la plej multaj landoj kun forta Esperanto-movado kunvenis je Pentekosto por sia nunjara nacia kongreso. Laŭ la raportoj, ĉiuj kongresoj finiĝis sukcese kaj harmonie, kiel kutime. En kelkaj kongresoj oni pritraktis la organizan problemon, kaj la vojaĝoj de D-ro Privat al la **germana,** de la direktoroj de Int. Centra Komitato kaj de UEA al la franca kongreso certe havis sian specialan kaŭzon. Verdire, nia organizo ankoraŭ ne estas perfekta kaj estus dezirinde, ke dum la Universala Kongreso en Antverpeno, al kiu nun direktiĝas niaj rigardoj, oni sukcesus trovi vojon al pli taŭga organizo ol la nuna.

Observanto.

Tra Esperantujo.

Antwerpen.

Por nia nunjara Universala Kongreso anoncis sin ĝis 1-a de junio jam pli ol 600 partoprenontoj. Reĝo Alberto akceptis la Altan Protektorecon de la Kongreso. „Heroldo de Esperanto" de 1. 6. enhavas la 4-an Oficialan Bultenon de la Loka Kongresa Komitato. (La sama numero de „Heroldo" enhavas preskaŭ tutan paĝon da recenzoj pri nova mondlingva literaturo kaj preskaŭ tutan paĝon da „Libera Tribuno", en kiu la gelegantoj libere esprimas sian opinion pri interesaj priesperantaj kaj aliaj aferoj.)

La progreso daŭras en Svedujo . . .

dank' al la fervora agado de la rumana pastro Andreo Ĉe. Lastatempe la Sveda Socialdemokrata Partia Kongreso decidis postuli la enkondukon de Esperanto en la lernejoj kaj alvokis la tutmondan laboristaron fari same. Sveda Instruista Unuiĝo kaj Sveda Instruistina Unuiĝo decidis aranĝi somerajn Esperanto-kursojn por la tutsvedlanda geinstruistaro. La kursoj, al kiuj ankaŭ la danaj, norvegaj kaj finnaj gekolegoj estas invititaj, okazos de la 11-a de junio ĝis la 7-a de julio en Stockholm. La Tramvoja Direkcio de Stockholm sendis esperantiston, s-ron Johann Karlsson, kiel stipendiiton al Berlin, Dresden, Praha kaj Wien por studi la tramvojajn aferojn de la nomitaj urboj: la vojaĝo komenciĝis la 8-an de junio.

Estonaj instruistoj por Esperanto.

Fine de aprilo okazis en Tartu (Dorpat) kongreso de Ligo de instruistoj de la distrikto Tartumaa, kiu akceptis deziresprimon, per kiu ĝi rekomendas la enkondukon de Esperanto en la lernejoj.

La naciaj kongresoj.

La **japanan** Esperanto-kongreson, okazintan en Osaka la 7.—8. 4., partoprenis ĉ. 150 gesamideanoj. La **aŭstra** kongreso en Baden sukcesis tre bone; la laborprogramo estis tiel ampleksa, ke neeble estis fintrakti ĝin. Ankaŭ la 19-a **brita** kongreso en la antikva urbo Newcastle havis bonan sukceson. La **franca** kongreso kunvenigis ĉ. 125 samideanojn en la fama komerca urbo Lyon; ĉeestis ĝin la direktoro de UEA kaj la ĝen. sekretario de ICK. La **germanoj** kunvenis en Potsdam por sia 17-a kongreso; ĝin ĉeestis i. a. D-ro Privat kaj Prof. Backheuser el Rio de Janeiro. La **pola** kongreso okazis en Kraków (ĉeestis ĉ. 120 gesamideanoj), la 4-a **ĉeĥoslovaka** (inkl. la Germana Ligo) en Teplitz-Schönau, la **sveda** en Stockholm — ankaŭ tiuj ĉi kongresoj respegulis la bonan antaŭenmarŝon de Esperanto. Kelkajn tagojn poste (la 1.—3. 6.) la **skotaj** gesamideanoj renkontiĝis en St. Andrews. — Fine de junio (29.—31. 6.) kunvenos la **jugoslavoj** en Srem. Mitrovica. Fine de aŭgusto (26.—28. 8.) okazos la **bulgara** kongreso en Vratza. En septembro kongresos la **katalunoj** en Vinaroç (7.—9. 9.), en novembro la **hispanoj** en Sevilla (5.—9. 11.).

Esperanto en la hungara parlamento.

La 19. kaj 24. 4. oni diskutis en la hungara parlamento pri Esperanto. Oni scias, ke la 21-a Universala Kongreso de Esperanto en 1929 estas okazonta en Budapest. En Budapest okazis ankaŭ Mezeŭropa Esp. Konferenco (5.—7. 5.) por priparoli gravajn esp. aferojn kaj precipe ankaŭ la 21-an Universalan Kongreson kun la Antaŭ- kaj Postkongresoj en Wien resp. Zagreb.

Rigardo en la pasintecon.

Postskribaĵo al la samtitola romano de Edw. Bellamy.

De Heinrich Friess.

(Antaŭrimarko: Por tiuj legantoj, kiuj ne konas la romanon de Edw. Bellamy, ni jen mallonge resumas ĝian enhavon. En la jaro 1887, juna sciencisto estas, en hermetike fermita subtera volbaĵo, dormigata je magneta hipnota dormo, kiu transiĝas je tetano. Tiel la korpo, vivkapabla sed sen vivofunkcioj, povas transdaŭri jarcentojn. El tiu ĉi stato li estas vekata nur en la jaro 2000, kaj lia reviviginto informas lin pri la forpasinta jarcento kaj pri la novaj cirkonstancoj. La sekvontaj alineoj formas necesan sed ĝis nun mankintan parton de la romano kaj estas entekstigotaj je konvena loko.)

. . . Ĉe tiu ĉi okazo mi volonte informiĝus pri la nova lerneja kaj instrua maniero kaj, laŭ la konsilo de mia gastiganto, unue havigis al mi presitajn instruplanojn por la elementaj, mezaj kaj pli altaj lernejoj. Jam pri la amplekso de tiuj ĉi kajeroj mi ne malmulte miregis. Sed eĉ pli surprizis min la enhavo. Jen unuflanke la korpa okupado (manlaborado, gimnastikado, ludado, sporto, ekskursoj, naĝado ktp.) okupis konsiderindan lokon, laŭ mia takso proksimume la duonon de la tuta tempo; aliflanke la science-teoria instruado ne estis limigita (kompare kun pli fruaj tempoj), sed pli vere ĝi estis pliampleksigita. Kiam mi esprimis al mia gastiganto mian miron pri tio, li ridetis mistere.

„Vi vidis tute ĝuste," li diris. „Pro la giganta progreso de la tekniko kaj de l' sciencoj en la pasinta jarcento la materioj por la sciencaj fakoj certe kreskis tre grave. Sed per rimedoj, pri kiuj mi ankoraŭ ne parolis al vi, ankaŭ tiun ĉi malfacilaĵon ni ne nur brile venkis, sed eĉ, kiel vi konstatis, gajnis tempon por la korpa ekzercado, kiun ni ekkonis kiel nepre necesan."

„Sekve vi eltrovis novan metodon, kvazaŭ la Nurnbergan Funelon?"*)

„Ne kaj jes. Vi mem scias, ke aferajn malfacilaĵojn oni ne povas venki per metodaj artifikaĵoj. Ni plisimpligis tiujn kampojn, kiuj estas la bazo de ĉia teoria instruado: **lingvon kaj skribon.** Sen tiuj plisimpligoj ni certe ne estus povintaj evoluigi nian lernejan fakon ĝis tiu grado, kiun ĝi hodiaŭ okupas, kaj tiam, komprenеble, ankaŭ nia tuta kultura vivo estus restinta multe post tio, kion ni efektive atingis. Ĉe ni oni instruas jam nur **unu solan fremdan lingvon,** kaj en ĉiuj landoj **la saman,** nome **arte kreitan helplingvon."**

„Mi komprenas," respondis mi, „la problemo estas pramalnova, kaj mi ĝojas, ke ĝia enkonduko nun fine sukcesis. Je miaj tempoj iu Volapük faris multe da bruo; sed tiutempe oni preskaŭ ĝenerale dubis, ke ĝi sukcesos."

„Ĝi ja ne sukcesis, sed alia, pli taŭga sistemo. Kaj nun, ĉar evidente vi jam pli frue vin okupis pri tiu ĉi problemo, vi povos certe facile imagi ĝian efikon: ĉiuj gravaj verkoj, precipe ĉiuj sciencaj verkoj, estas verkataj rekte en tiu ĉi lingvo, aŭ tuj post apero tradukataj en ĝin. Ili do estas komuna posedaĵo de ĉiuj popoloj kaj senpene kompreneblaj por ĉiu. Ĉiu homo povas facile interkompreniĝi kun ĉiu alia sur la tuta tero, ĉu buŝe ĉu skribe, — tute egale, kiun gepatran lingvon li parolas.

„Ĉar la helplingvo," li daŭrigis, „cetere estas tre facile lernebla, vi facile komprenos, kiel gravege la eksigo de la malfacilaj fremdlingvoj devis malŝarĝi niajn instruplanojn. Sed tio estus nur duona laboro sen la plisimpligo de la skribo. **Ni, komprenu, instruas kaj skribas jam nur la stenografion, kaj ne plu la longskribon kutiman en via tempo."**

„Kaj tion vi nomas plisimpligo?" mi demandis, nekredeme ridetante. „Hazarde mi mem konas la stenografion kaj scias tial el propra sperto, kiom akran memoron kaj kiom streĉitan penslaboron ĝi postulas, — kaj tion kapablu sesjaraj infanoj??"

„Eĉ pli junaj. Ĉar nia stenografio estas ne nur la plej mallonga — meznombre unu sono ne bezonas eĉ unu tutan manmovon —, sed ankaŭ la kiel eble plej simpla. Ĝi nome enhavas nur tiom da literoj, kiom la lingvo havas da sonoj, nenion ceteran, neniajn siglojn kaj neniajn regulojn. La sperto montris, ke infanoj lernas tiun ĉi stenografion en tiom da tagoj, kiom da semajnoj ili bezonis pli frue por lerni la longskribon, por tute ne paroli pri la metodaj avantaĝoj, kiujn prezentas ĝuste tiu ĉi sistemo. Krom tio la infanoj, kiuj kutimiĝis je ĝusta prononcado, tute ne bezonas ortografian instruadon, kiu je via tempo okupis preskaŭ unu trionon de la tuta elementa instruado. Tiu ĉi triono estas utiligata favore al la korpa ekzercado."

Mi kontraŭdiris: „Ankaŭ en mia tempo jam ekzistis tiaj simplaj sistemoj, sed la kompetentaj rondoj ĉiam opiniis, ke per tiaj oni povus neniam atingi la celon de stenografio, t. e. rapidan skribadon."

Li ekridis. „Pri tio vi bone observis viajn samtempulojn; sed ĝuste en tio forte eraris viaj samtempuloj, escepte de kelkaj vasthorizontaj kapoj. Estis ja la teoria opinio; sed tuj kiam oni ekfaris praktikajn eksperimentojn, oni ekkonis, ke tiel simpla stenografio kiel la nia**) estas ne nur plej facile instruebla sed eĉ plej rapide skribebla. Kiam post nelonge vi havos okazon por propra observado, vi miros, kiel rapide kaj facile jam post malmulte da jaroj la infanoj sekvas la diktatojn de sia instruisto. Bazante sur ekzaktaj esploradoj ni scias ankaŭ, ke ĉi tion ne je plej malgranda parto efikas la genia konstrukcio de nia stenografio, kiu — kiel sola de tiu speco — akordigas la skriban ritmon kun tiu de la lingvo. Tiel ni ŝparas sur ĉiuj ŝtupoj je forto, precipe sur la elementa ŝtupo, krome ankaŭ, nature, je tempo. Sed multe pli grava la tempoŝparo estas sur la mezaj ŝtupoj, kie pli frue la skriba okupado estis vera barilo de ĉia instruado. Ĉi tie la stenografio ŝparigas al ni ĉ. tri kvaronojn de la horoj pli frue malŝparitaj per la skribado. — Konforma estas la utilo de la stenografio por la altlernejoj kaj por ĉiu verkisto, ĉu scienculo ĉu poeto."

---

*) Nurnberga Funelo = (laŭ ŝerca dirado) funelo, tra kiu oni verŝas la saĝon en la cerbon. — Red.

**) Oni celas la Internacionalstenografion de F. v. Kunovski; lernilo havebla ĉe la Libreja fako de Heroldo. — Red.

„Ĉio estas tre bela," mi diris, „sed kiel tiu ĉi stenografio pruviĝas en la vivo? »Vitae, non scolae discimus!«"

„Pri ĉio vi konvinkiĝu per propra vidado. Pri la verkistoj mi jam parolis. Morgaŭ mi kondukos vin en la poŝtoficejon kaj instigos, ke oni permesu al vi rigardon en la registrejon. Tie vi konstatos, ke leteroj preskaŭ tute malaperis. Ĉiu plenumas preskaŭ sian tutan korespondadon, ankaŭ la negocan, per poŝtkartoj, kiuj havas sufiĉe da loko por la stenografio. Hodiaŭ oni skribas multe pli ol pli frue, ĉar ĝi postulas apenaŭ konsiderindan tempon."

„Pri tiu ĉi avantaĝo mi ja konvinkiĝas, sed en nia tempo oni uzis la stenografion ĉefe por la servo en la parlamento, la gazetaro kaj la negoca vivo, do por la fikso de diktatoj kaj de liberaj paroladoj."

„Kaj tamen, ĝuste sur tiu ĉi kampo estis ĉe vi vera manko de kapablaj stenografoj," li kompletigis. „Ĉe ni tia manko ne povas ekesti. Hodiaŭ ĉiu parlamento havas sian aŭtomatan fonografon, kiu laboras pli malmultekoste kaj pli fidinde ol la plej lerta stenografo. Sed kie malgraŭ tio libera parolado devas esti stenografata, ĉar hazarde ne ĉeestas fonografo, ĉiu instruita homo povas helpi, ĉar per la ekzercado dum jaroj aŭ jardekoj li atingis lertecon, kiu kapabligas lin, helpe de malmultaj mallongigoj sekvi eĉ la plej rapidan parolanton, kaj tion li kapablos eĉ sen granda streĉo. Samkaŭze ĉiu kontorestro povas fidi, ke ĉiuj liaj subuloj posedas la sufiĉan lertecon en rapidskribado. En same feliĉa situacio estas la redaktoro de gazeto. Cetere ni ne plu konas gazetaron en via senco kun la nervdetrua informurĝado, ĉar la Radio portas ĉiujn gravajn tagokazaĵojn kaj ankaŭ ĉiujn iom signifajn publikajn paroladojn senpage en ĉiun domon. Por la gazetaro la stenografio do havas hodiaŭ apenaŭ pli grandan signifon ol por la parlamentoj. En la dudek-unua jarcento la ĉefa signifo de la stenografio konsistas en ĝia interkomunika skribo."

Kun permeso de aŭtoro kaj eldonejo
el revuo „Deutsche Kurzschrift"
tradukis M.

La novo.

La varbanta esperantisto bezonas por la batalo **ekzemplojn de la homa eraro** rilate la akcepton de la novo. La gazetoj faciligas tian kolekton, ili alportas nun pli kaj pli ofte artikolojn pri nekomprenitaj inventintoj. Estas kvazaŭ prepariĝas teorio, doktrino pri akcelo de la homa progreso, oni komprenas ke la ignorado precipe al la artistoj, poetoj ktp. dum ilia vivo ne devas daŭri tiamaniere. Post la morto parencaro kaj homaro estas la feliĉaj heredantoj. Poetojn kaj muzikistojn citi vere ne necesas, ĉar ili estas tro multnombraj. Estas ja ekzemple sufiĉe konate, ke „Tannhäuser" de Wagner estis prisiblata en Paris 1861, ke „Carmen" de Bizet malplaĉis 1875 al la Parizanoj, kaj ke la germana poeto Hebbel nur tridek jarojn post sia morto konkeris la teatrojn. Malpli konata estas eble pli novaj okazaĵoj, kiel la sorto de la poeto Hugo Wolf, kiu tuj post sia morto estis glorata en multaj specialaj Wolf-kluboj. La poeto Sudermann ĉirkaŭkuris kun sia unua romano du jarojn ĉe la editistoj*) antaŭ ol li lokigis ĝin. Unu el la plej belaj verkaĵoj de la poeto R. Binding estas la novelo „Senmorteco". Ĝi estis unue rifuzata de editisto kiel senŝanca, sed jam en la unuaj semajnoj post apero vendata je dudekmil ekzempleroj.

Pli interesaj estas la neaprobitaj inventuloj. Kial? Pro tio ke inventaĵo havas evidentan utilon, dum la gusto pri la belo estas diversa. Malgraŭe, la plej grandaj inventaĵoj estis rifuzataj de la plej grandaj scienculoj de sia tempo. Kiam Franklin komunikis al la reĝa societo Londona siajn observojn pri la kapableco de fera stango, dekonduki la elektron de la aero, kaj klarigis la principojn de la fulmostango, komuna ridego estis la sola respondo, kaj la erudiciplena**) aro rifuzis la presadon de la referato.

La Pariza Akademio de la Sciencoj same eraris. Lavoisier estis malkovrinta, ke la aero konsistas el oksigeno kaj azoto. Sed la inventinto de la aerometro Baumé nomis tiun diron la plej absurda babilaĵo, kiun li ie renkontis.

Ne pli bonon spertis poste Edison kun sia fonografo. La fama franca astronomo Flammarion rakontas pri tio jenon: Kiam la aparato post finita klarigo ekparolis, la bone konata scienculo Bouilland koleriĝinte alkuris la reprezentanton de Edison kaj, kaptante lin ĉe la gorĝo, kriis: „Vi fripono, ĉu vi kredas, ke ni lasos stultigi nin de ventroparolanto?"

La inventinto de la gaslumo Filipo Lebon mortis en 1804 je la tago de la imperiestra kronado de Napoleono, ne ĝisvivinte la utiligon de sia ideo. Oni estis nominta freneza la person, ke lampo brulos sen meĉo Sed en 1805 gaslumigado ekfunkciis en Birmingham, 1813 en London, 1815 en Paris.

Vere amuza estas la historio de la fervojo. Kiam la unua provo estis farota pri ĝi, la granda fizikisto Avago refute menciis la inertecon de la materio, la persistecon de la metaloj kaj la reziston de la aero. Juĝo de bavaraj kuracistoj el la jaro 1815 tekstis jene: „Lokŝanĝo per iu ajn speco de vapormaŝinoj estu malpermesata pro la publika sekureco. La rapidaj movoj necese kaŭzos ĉe la pasaĝeroj la spiritan maltrankvilon nomitan »delirium furiosum«. Eĉ permese, ke vojaĝantoj memvole sin elmetu al la danĝero, la ŝtato almenaŭ protektu la rigardantojn. Ĉar la vido al lokomotivo preterfuriozanta en plena rapideco sufiĉas por naski tiun teruran malsanon. Pro tio nepre necesas, ke barilo estu starigata almenaŭ ses piedojn alta je ambaŭ flankoj de la fervojo." — La prusoj same maltrafis. Frideriko Vilhelmo III-a: „Mi ne povas imagi tion granda feliĉo, ĉu oni alvenas kelkajn horojn pli frue en Potsdam aŭ ne." — La prusa ĉefpoŝtestro Nagler: „Mi sendas ĉiutage ses diversajn sessidilojn***) al Potsdam, kaj ensidas neniu, nun oni volas konstrui tien eĉ fervojon. Se vi nepre volas seniĝi je via mono, ĵetu ĝin do prefere tra la fenestro antaŭ ol fordoni ĝin al tia sensenca entrepreno." (Vidu pri tio la faklegokajerojn — Sachlesehefte — de Ferd. Hirt, Leipzig: Germana unueco ĝis la estanteco.)

Oni pensos, ke la aŭtoroj de juĝoj poste fariĝis prudentaj. Sed pri la skribmaŝino de la tirola lignaĵisto Mitterhofer diris la politeknika instituto Viena en 1866: „Vera uzo de skribaparato eble ne estas esperebla, ĉar por ĝia funkciado, eĉ se oni estas laboranta per tre modera rapideco, bezonata estas ekzerco ne malgranda kaj daŭrigata, kaj eĉ ĉe plena lerteco neniam estus atingata la sama rapideco kaj perfekteco kiel ĉe la kutima skribado."

La tuta mondo konsentas pri la genio de la fizikisto Helmholtz. Kion li estus dirinta travivante la flugojn trans la oceanon! Ĉar li deklaris: „Neniam oni povos moviĝi per aparatoj pli pezaj ol la aero."

Krom la konvinko instigas la fakulojn al kontraŭbatalado vere ankaŭ la timo pri la konkurenco kaj la ekonomia malutilo. La ekuzo de la mekanikaj teksiloj kaŭzis ribelon de la manteksistoj. La „Times" presis je la 29-a de novembro 1814 unuafoje sian gazeton per la vaporpresmaŝino, kiun estis instalintaj la du germanoj König kaj Bauer. Sed la manpresistoj de la firmo minacis detrui la maŝinojn, kaj kiam la posedanto de la gazeto ne lasis sin timigi per tio, ili ekstrikis. Oni devis sekrete kaj nokte konduki laborvolulojn en la maŝinejon. Kiam matene je la sesa la ekzempleraro estis presita, la posedanto komunikis tion al la strikantoj, kiuj estis restintaj la tutan nokton en siaj laborejoj, kaj promesis al ili la plupagon de la salajro, ĝis kiam ili trovos alian okupiĝon.

Ke la protekton de la naturo, bestoj ktp. iuj kapitalistaj rondoj volas malhelpi, oni povas kompreni. Sed strange estas, ke la tuta movado direktata kontraŭ la ekstermo de la sovaĝaj bestoj, birdoj ktp. ne estis iniciata de la zoologiaj scienculoj, sed de homoj, kies afero nepre ne estis tiu ĉi fako. Ŝajnas, ke la grandaj, revoluciecaj novaĵoj renkontas ĉe la fakuloj ne malpli grandan reziston ol ĉe la laikoj.

W. Reichel.

---

*) Editi = eldoni librojn, gazetojn ktp. — Red.
**) Erudicio = instruiteco. — Red.
***) Poŝtveturilojn, diliĝencojn. — Red.

Tri geamikoj.

Iu havis tri geamikojn: la monon, la edzinon kaj la bonfaradon. Mortonte, li venigis ilin al si por lastfoje adiaŭi ilin. Al la unua, kiu sin prezentis, li diris: „Mia amiko, adiaŭ, mi estas mortonta!"

La amiko, kiu estis la mono, respondis: „Adiaŭ! Kiam vi estos mortinta, mi ekbruligos kandelon por la savo de via animo."

Alveninte la dua, kiu estis la edzino, ŝi salutis lin kaj promesis akompani lin ĝis la lasta loĝejo.

Alvenis poste la tria, la bonfaro de lia vivo.

„Mi mortas," ekkriis la mortonto, „adiaŭ!"

„Ne diru adiaŭ," respondis la amiko, „mi neniam disiĝos de vi! Dum via vivo mi vivos; kiam vi mortos, mi sekvos vin en la tombon."

La homo mortis: la mono ekbruligis al li kandelon, la edzino akompanis lin al la tombejo, sed lia bonfaro supreniris ĉielen kune kun lia spirito.

Trad. F. Cesarini.

Revoj, idealoj, iluzioj.

Revoj, idealoj, iluzioj — ili estas tio kio igas la vivon tolerebla kaj forigas iom da ĝia amareco. Ili estas tio kio, en la mallumaj horoj, donas al ni la kuraĝon daŭrigi la luktadon — ĉiam esperante ke la nuboj forpasos kaj ke io pli bona venos. Eĉ se niaj esperoj ne plenumiĝas, eĉ se niaj revoj montriĝas iluziaj, estas bone ke ni havas ilin, ĉar sen ili, se ni rigardus la vivon en ĝia nuda realeco, estas dube, ĉu la pezo de l' homa suferado ne subpremus nin — tiel universa kaj senfina ĝi estas.

Ci tiuj vortoj, eble, ŝajnos al multaj esti pesimistaj. Eble ili estas tiaj. Sed pro tio ili ne estas malpli veraj. Multaj pensuloj — kaj inter ili ne la malplej eminentaj — en ĉiuj epokoj eĥis similajn sentojn kaj kontraŭbatalis la facilan kaj ofte sensentan optimismon, kiu gaje certigas ke ĉio estas bona en la plej bona el ĉiuj eblaj mondoj. Kaj malfeliĉe tiu protesto estas nur tro bone pravigebla.

Ŝajnas ja ke jam de la komenco de la vivo sur nia tero, antaŭ jarmilionoj, la progreso kaj la evoluado efektiviĝis nur per senĉesa mortigado, senĉesa luktado por ekzisto. Ĉe la homaro tiu tendenco tute ne malaperis — nur fariĝis pli kruela, pli konscie senkompata.

La historio de nia raso estas naŭziga rakonto de seninterrompa krueleco. Kie la detrua forto de la naturo ne skurĝas la homaron, tie la homo mem fariĝas

Printempo.

Kiel la kaptita birdo, batanta per flugiloj la metalon de sia kaĝo — same tiel, printempe, mia animo dolore maltrankviliĝas.

El malseka tero eltiras la suno novan vivon, cirkuligante sukon kaj sangon — kaj en mia interno turmente flirtas ruĝaj flagoj de la pasio kaj instinkto.

De l' blua montaro blovantaj zefiroj libervagas super la degelanta neĝo — kaj mi vane sopiras al la vasta horizonto.

Paŝtejoj estas kovritaj de malklaraj akvoj, salikoj reflektiĝas tie — kaj mia animo estas vualita de ĉagreno, malserene priplorante la nekonatan ion.

Incenso de kaŝitaj violoj parfumas la ensorĉigitan naturon — kaj ankaŭ mia sento estas ebria de ia nostalgio.

Per abela zumado susuras la florblanka branĉaro en ĝardeno — kaj en mian animon eniĝas la malgajo.

En ekflorinta siringujo kantas nokte la najtingalo, la luno magie kolorigas diafanan nubaron — kaj mi estas maltrankvila kaj ne povas dormi.

El majrozejo sonĝe vastiĝas la sentimentala odoro, la bedoj estas surŝutitaj de velkintaj petaloj— kaj tio memorigas min pri ia pasinta nereala feliĉo.

Plenplena de io estas mia koro, la animo maltrankviliĝas, mi estas malgaja kaj ne scias kial — — —

Erio, Zagreb.

Kapitan' Ĉudomirov.

De Fedja Ĉorni.

— Antaŭ dudek jaroj, ekrakontis Adamo, mi servis en urbo Kjustedil kiel juna oficiro en la tiea infanteria regimento. Mi ŝatas tiun belan urbon de sudokcidenta Bulgarujo, kie la profunde helblua ĉielo, apogita sur la dorsoj de l' montoj Osogov kaj Konjava, kovras la valon de rivero Struma. Kaj ĝi, la granda makedonia rivero, kiel brilanta rubando serpentumas sur la verda kamparo en la malproksimon al oriento, kaj sur ĝiaj bordoj altkreskaj poploj desegnas ĝian vojon al la maro. Gajaj jaroj estis tiam, kaj la servado en tiu kanaana kamparo estis agrabla.

En la oficira manĝejo ni havis tri manĝotablojn: unu por la regimentestro kaj korpusa komandanto, alian por la leŭtenantoj kaj trian por la serĝentoj.

„Ĉiu rano sciu sian marĉon," diradis nia nobla komandanto.

Malgraŭ tiu ĉi severa hierarĥio de la tri manĝotabloj oni konsumadis grandan kvanton da prunbrando kaj salaton el tomatoj. Tiu ĉi alloga faro okupis nian tutan liberan tempon. Kaj jen, neatendita sciigo rompis nian trankvilon en la provinca garnizono. Estis ricevita sciigo, ke kapitano Ĉudomirov translokiĝos el la ĉefurbo en nian urbon. La sciigoj, kiujn ni havis pri li, estis diversaj kaj kontraŭdiraj.

„Mirinde originala estas tiu Ĉudomirov!" sin esprimis iuj, „tamen li estas bona oficiro kaj kamarado."

„Malkvieta kaj nedetenebla homo," balancadis sian kapon majoro Djustabanov. „Oni diras, ke ĝis nun li estas kvinfoje duelinta — vera Peĉorin, mi al vi diras. Pro nenio kaj nenia ofendo li povas al vi ĵeti kuglon en la kapon!"

Kaj inter la oficiraj edzinoj obstine kuris la famo, ke ĉi tiu interesa homo, kvankam edzigita, estas tre danĝera Don Ĵuano.

Iun tagon, nia maljuna kaj bonkora orkestrestro kaptadis fiŝojn ĉe la rivero apud Konjevo. Preter li pasadis fiakroj kun veturantoj el Sofio. En tiu tempo la urbanoj promenadis laŭ la ŝoseo, ĉar la fervojo ankoraŭ ne estis konstruita.

Subite alproksimiĝas al li oficiro de tre neordinara aspekto: blanka oficirkepo*) kun grandega viziero, malbutonumita kitelo, nudpieda kaj kun tordita pantalono. Sur la dorso li portas sakon da vestoj.

„Jesuo Kristo, sinjor' kapitano, kial do vi estas en tia nekonvena vestaĵo?" elvokis la konsternita maljunulo.

„Mi estas malfeliĉa bulgara oficiro, eksigita pro justeco de la armeo. Dio estas mia atestanto, ke tri tagojn mi ne manĝis — donu al mi kvin levojn por ke mi satmanĝu!" Dirinte tion ĉi, la oficiro ekploris. Larmoj ekbrilis ankaŭ en la okuloj de la orkestrestro. La malfeliĉan oficiron li satigis kaj donis al li kvin levojn por vagelspezoj.

La nudpieda oficiro kore dankis la maljunulon kaj direktis sin al la urbo. La sekvintan tagon la tuta regimento rakontis pri la originala alveno de kapitan' Ĉudomirov. Plej mirigita estis la maljuna ĉeĥo, ĉar la nudpieda oficiro apud Konjevo ne estis iu alia, ol kapitan' Ĉudomirov mem.

Kiam la orkestrestro petis de Ĉudomirov, ke li redonu al li la monon, tiu respondis en tono de pursanga princo:

„Vin turnu al la regimenta kasisto! Mi diris al li, ke la sumo ŝuldata al vi estu pagita ĝis la fino de la monato en kvin levoj oraj!"

La kompatinda ĉeĥo komprenis, ke li estas viktimo de ŝerculo, kiu mortas pro deziro esti originala. — —

Kapitan' Ĉudomirov konatiĝis kun ĉiuj oficiroj, sed amikiĝis kun neniu. Al ĉiuj li kondutis malvarme kaj tenis je distanca loko de si la junajn oficirojn. La sola, kun kiu li ofte interparolis, estis leŭtenanto Virinosov. Virinosov estis eleganta junulo, kiu sin opiniis nekomparebla belulo eterne plendanta pro enuo en la provinca garnizono.

Ĉudomirov kaj Virinosov sidis ĉe tablo en kafejo kaj mallaŭte interparolis:

„Malfacile oni vivas ĉi tie!" sopiris la leŭtenanto. „Vi ja vidas, ke mankas ĉia societo, ne estas eĉ unu interesa ino, kapabla allogi iun kulturitan homon kiel min . . . Mi volas de tempo al tempo fari iun aventuron kaj mi ne povas. Kien ajn vi iros, je la sekvanta tago la tuta urbaro scios ĉion."

„He, tiel estas!" balancis la kapon Ĉudomirov, „alia afero estas, fraĉjo, la ĉefurbo. Inoj, kiajn vi volas kaj kiom vi volas. Sed mi laŭ principo ne ŝatis akompani iajn bulgarinojn — ĉiuj estas netolereblaj burĝinoj.

---

*) Mantelo, pelerino.

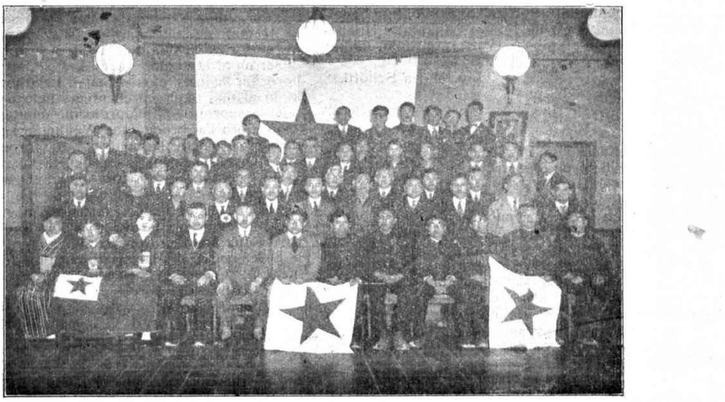

Japanaj gesamideanoj dum Postkongreso en Kioto.

La 7-an kaj 8-an de aprilo okazis en Osaka la nunjara (16-a) Japana Esperanto-Kongreso; la sekvintan tagon la samideanoj en Kioto aranĝis Postkongreson kun promenado al fama ekskursejo Asasijama, kie ĵus la ĉerizfloroj estis plene florantaj, kun oratora kunveno ĉe Rakujuukaikan de Kioto Imperia Universitato, komuna vespermanĝo kaj interamikiĝa kunveno. Por la oratora kunveno (la 5-a Oratora Kunveno de la japana studentaro) oni presigis specialan riĉenhavan programon. Jen la nomoj de la oratoroj: unua vico: s-roj Sisido (Kioto Imp. Univ.), Naitoo (Kioto Imp. Univ.), Hasotani (Osaka Teknikologia Kolegio), Kuŭahara (Sankoo = la tria nacia kolegio), Tanabe (Tokio Imp. Univ.), Ucunomija (Kansai Gakuin, Koobe), Tanaka (Osaka Fremdlingva Kolegio), Jagi (Kioto Imp. Univ.), Jasudo (Osaka Medicina Univ.); dua vico (la 10-a studento maldekstren): s-ro Satoo (Dooŝiŝa Univ., Kioto); kvara vico (la 11-a studento maldekstren): s-ro Isii (Sankoo). **Oni atentu, ke** la japanoj kutimas nombri de dekstre maldekstren. — Okaze de la postkongreso multaj ĵurnaloj montris favoron por la Esperanto-movado kaj detale raportis pri la aranĝoj; precipe dankindaj estas la Kioto'aj filioj de „Osaka Asahi“ kaj „Mainiĉi“. Ankaŭ la estraro de la lernejo Sankoo (= la tria nacia kolegio) montris neordinaran favoron.

El Scienco kaj Tekniko.

Moroj kaj kutimoj de armenoj en Anatolio.

Se gepatroj de ambaŭ flankoj konsentas, ke ilia filo kaj filino edziĝu, okazas fianĉiĝo. Ĉiu konato estas invitata kaj gastigata per ŝorbeto.

Edziĝo estas afero multekosta. La fianĉino alportas multajn donacojn kaj nepre monon. Estas postulate ke fianĉo havu ne malpli. Edziĝo kostas minimume 1 500 turkajn lirojn. Devo de fianĉo estas aĉeti oran kapornamaĵon, kolperlojn, orelringojn, ringojn, horloĝon, aliajn orajn ornamaĵojn, du kostumojn por fianĉino kaj la meblaron por la dormoĉambro. Ankaŭ la fraŭlino alportas el patra hejmo valoraĵojn, meblaron, amason da manlaboraĵoj, kiujn ŝi kolektas dum sia tuta juneco; tiom da ĉio ili kunportas, ke poste ili devas provizi sin nur por nutrado kaj por poŝelspezoj. La edziĝfesto estas tre solena kun eskorto de amaso da veturiloj.

Kiam naskiĝis infano, parencoj, kiel oferon, mortigas ŝafon aŭ pli, laŭ sia ekonomia pozicio. Parencaro kaj konatoj venas gratuli la patrinon, kaj ĉiu alportas konfitaĵon. Tuj post naskiĝo oni „salas“ la infanon. Kiam venas tempo depreni de ĝi la tavolon de salo, amikaro estas invitata al bankedo, kaj ĉiu donacas bakŝiŝon*) al akuŝistino pro la saldepreno de la infano.

Kiam la unua dento aperas, ĉiuj estas invitataj al speciala manĝo. Kiam oni tranĉas por la unua fojo la harojn de la infano, oni prenas tiom da oro, kiom pezas la detranĉitaj haroj, monigas ĝin kaj disdonas la monon al malriĉuloj. Krom tio la infano enigas sian manon en la poŝon de la patro kaj kiom da moneroj ĝi elprenos, tiom ankaŭ estas disdonata al malriĉuloj.

Ĝis antaŭ la eŭropa milito ekzistis ceremonio, okaze de unuafoja sendo de la infano en la lernejon. Oni invitadis najbarojn, amikojn kaj, vestinte la infanon en ĝian plej belan vestaĵon, la gastoj akompanis ĝin en la lernejon. Tie la instruistoj kun esprimo de honoro akceptadis la tutan aron. Poste oni faris preĝojn. La lernantoj de la tuta lernejo estis gastigataj per sekigitaj fruktoj, »leblebi« (rostitaj pizoj kun sekigitaj vinberoj); al instruistoj estis donata trinkmono. Nun tiu malavara kutimo ne plu estas praktikata. Mizero de la milito forigis ĝin.

La infanoj ludas siajn proprajn ludojn. Nun tiuj ankaŭ komencas malaperi antaŭ la piedpilko. Estas epoko de adorado de ĉio, kio apartenas al venkintaj popoloj.

La loĝantaro preferas baki sian panon hejme en speciala forneto „ardujo“, sur kiu oni ankaŭ kuiras la manĝaĵojn. Se ne por la tuta jaro, almenaŭ por duonjaro oni ŝatas fari provizon de ĉio. Oni provizas farunon, hejtaĵon, viandon, kiun oni transformas en premitajn sekajn kolbasojn »kavurma«. Viandon oni aĉetas somere, kiam ĝi estas plej malkara, kaj manĝas ĝin dum tuta vintro. Per dum aŭtune preparitaj, sekigitaj fruktoj kaj mielaj kukoj oni gastigas gastojn, kiuj venas vidi onin kaj pasigi la longajn vintrajn vesperojn kune.

Tereza Yelland.

---

*) Bakŝiŝo = trinkmono. — Red.

Fluganta manĝosalono.

Inter Berlin kaj Paris trafikas la plej granda aeroplano de la germana „Lufthansa“, al kiu oni donis la nomon de la fama oceantransfluginto „Hermann Köhl“. La aeroplano posedas tri motorojn kun entute 1650 ĉevalpovoj. Ĝi pezas kun enhavo 8100 kg. kaj povas atingi rapidecon ĝis 205 kilometroj pohore. Ĝi havas lokon por 11—16 pasaĝeroj. La sidlokoj estas dum-

---

la skurĝanto eĉ pli efike, kaj sukcese igas la vivojn de siaj kunuloj infero surtera. Tra ondoj de sango kaj meze de l' krioj de la sennombraj viktimoj, de l' malfortaj, la homaro pene kaj hezite antaŭenrampas al pli alta nivelo. Kreskas idealo de frateco internacia kaj ĝin sange subpremas la sennomaj teruraĵoj de mondmilito . . . Ne mirinde estas, ke dum ĝi kaj dum la maltrankvilaj jaroj sekvintaj ĝin, multaj perdis fidon je la idealo kaj akiris cinikismon des pli malgajan, ĉar ĝi kaŝas profunde vunditajn animojn.

Neniam mi forgesos, en 1915, ĉe Esperanta Kongreso de diverslandaj samideanoj, la komunan kantadon de **„Espero“.** La kontrasto inter la belaj sentoj, kiujn esprimis la Majstro en sia himno, kaj la ekstere furiozanta fratbuĉado estis tro doloriga. Ja tro klare montriĝis la terura kontrasto inter tio, kio povus esti, kaj tio, kio estas. Tiun rekonon pliamarigis la deklamado de poemo per belgino. En la unua strofo, knabeto demandas al sia patrino, kie paĉjo estas, kio okazas al li ĉe la milito, dum la patrino diras ke baldaŭ paĉjo revenos por neniam plu reveni. En la dua strofo, la patro kuŝas sola kaj mortvundita, en frostmalvarma nokto, pensante pri la hejmo, kiun li neniam plu revidos . . . Kaj kiom da fojoj tio okazis dum tiuj kvar inkubaj jaroj?

Malfacila estas la progreso de l' bono; malfacila la rekoniĝo de la spirite grandaj homoj — facila tiu de la fanfaronemaj senvaloraj „eminentuloj“. Ĉiu ideala movado devas longe lukti kontraŭ mortigema indiferenteco, pli malfacile venkebla ol la aktiva kontraŭbatalado.

Sed eĉ kiam forestas milito, la vivo por multegaj estas senfina baraktado por gajni eĉ sufiĉon por subteni mizeran ekziston. En mil manieroj la homoj suferas, elportas heroe kaj kviete la malfeliĉojn, subtenas sin per benataj iluzioj kaj revoj . . . ofte, eble feliĉe, ne vidas la kontraston inter tio, kio povus esti, kaj tio, kio estas. Ĝenerale ne pensas tre profunde pri la vivproblemo.

Se la rekono de la homa suferado kaj la protesto kontraŭ facilanima optimismo estas pesimismo, nu, oni ne povas nei, ke tiuj, kiuj rekonas la malluman flankon, pli verŝajne laboros por plibeligi la vivon ol tiuj, kiuj kredas ke ĉio estas bona. La rekono de la homa mizero naskas simpation, amon, fratecon — ne fanfaroneman memaltigon.

Ja ni progresas, kvankam malrapide. Ni restu fidelaj al la idealo de frateco. Eĉ se ni ne atingos la celon, ni estos vivintaj por io. Kaj se ni falos, iam, eble en fora estonteco, la frateco fariĝos realaĵo. Nia lingvo ŝuldas sian nunan pozicion al la sindona idealismo de la Majstro kaj de liaj unuaj pioniroj. Ni zorgu, ke tiu idealismo ne malaperu el la movado, memorante ĉiam ke, kvankam internacia lingvo sola ne certigos la pacon, ĝi tamen estas tre valora kaj tute necesa faktoro por tiu celo.

Eric Biddle.

Ĉiuj miaj interrilatoj finiĝis en la rondo de la diplomata korpuso. Timindan sukceson mi havas tie . . . Eĉ hodiaŭ ankoraŭ en Sofio oni parolas pri miaj aventuroj kun la edzino de iu fremdlanda diplomato. Ho kia ino, fraĉjo! Vi eĉ ne povas prezenti al vi ion pri tiu ĉi nigrokula belulino, post kiu frenezumis la tuta Sofia dandaro!“

Ĉudomirov parolis mallaŭte, rigardante reve antaŭ sin. Ŝajnis ke tie en la malproksimo li vidas la nigrajn okulojn de l' belulino hispana.

La kompatinda provinca leŭtenanto rigardis lin ravite, frapita pro la konscio de ŝia propra sensignifeco antaŭ tiu ĉi sperta virinĉasisto.

Ĉudomirov lin observis el la angulo de sia okulo kaj rimarkis la efekton de siaj vortoj. Subite li frapis sur la tablon kaj diris:

„Aŭskultu, morgaŭ vespere estos tie ĉi unu el miaj amatinoj. Mi luis por ŝi loĝejon en la ekstremo de l' urbo. Se vi volas, mi konatigos vin!“

Leŭtenanto Virinosov eksaltis pro ĝojo.

„Bone, do morgaŭ je la oka posttagmeze vi atendos min sur la ŝoseo apud la soldatejoj.“

Tiun nokton la leŭtenanto ne ekdormis pro ĝojo kaj malpacienco.

Mallumo kovras la ekdormintan urbon. Sur la ŝoseo apud la soldatejoj staras du soldatoj.

„Ĉu vi estas Virinosov?“

„Mi, sinjor' kapitano . . .“

„Ni iru!“

Dekkvin minutojn ambaŭ kamaradoj marŝis laŭ la ŝoseo. Trifoje ili transsaltis tri riveretojn, kvarfoje ili transflugis iajn retojn el metalfadeno, kaj fine antaŭ ili montriĝis bela dometo. Nur unu el la fenestroj estis lumigita. La koro de la leŭtenanto batis ĝis krevo. La kompatinda junulo apenaŭ spiris, — li ŝajne troviĝis antaŭ la pordoj de l' paradizo.

„Nun atentu!“ flustris en lian orelon Ĉudomirov. „Pli bone estus, se ni senŝuigus nin por ke nin ne aŭdu la dommastroj. Marŝu post mi sur la piedfingroj!“

Ambaŭ oficiroj eniris malluman koridoron gardante plenan senbruecon. Subite la koro de Virinosov haltis bati, ĉar senaverte la malbrueco estis rompita per la laŭta voĉo de l' kapitano.

„Malfermu pordojn, gastoj alvenas!“

Subite malfermiĝis tri pordoj, kaj antaŭ la okuloj de la konsternita leŭtenanto ekbrilis tri ĉambroj lumigitaj, plenaj de homoj. Tie ĉi estis ĉiuj oficiroj kun siaj edzinoj kaj la regimentestro.

En unu angulo moviĝis ankaŭ la maljuna orkestrestro.

„Edzin',“ vokis Ĉudomirov, „venu konatiĝi kun mia amiko. Virinosov, jen estas mia edzino, ĉi tiun vesperon mi regalas la amikojn okaze de ŝia alveno.“

Kaj antaŭ ĉiuj familioj de la regimento, kiuj konvulsiiĝis pro rido, staris mirigita kaj hontigita, nudpieda, tenante siajn botojn en la mano, la eleganta leŭtenanto Virinosov.

Tiam la maljuna orkestrestro diris:

„Jesuo Kristo, sinjoro leŭtenanto, kial vi estas en tia kompatinda aspekto?“ Direktinte la rigardon al la mastro, kapitan' Ĉudomirov, la maljuna ĉeĥo ekfrapetis la ŝultron de la oficiro kaj diris:

„Mi — unua stultulo, vi — dua! Ni trinku je la sano de la belega mastrino sinjorino Ĉudomirova. He, muzikistoj, ekludu la himnon »Tosko en Patrujo«!“

Ekstere en la korto aŭdiĝis la viglaj sonoj de l' muziko regimenta.

Elbulgarigis: Hrima.

Bonega edukmaniero.

De Arkadij Averĉenko.

Kiam ni eksidis por tagmanĝi, la sepjara Volodja ekmoviĝis sur sia seĝo kaj turnis sin al la patro:

— Paĉjo . . .

— Nu?! malkontente diris la patro. La supon oni jam alportis, do — la tagmanĝo jam komenciĝis kaj ci devas silenti!

Poste la patro sin turnis al mi kaj aldonis:

— Laŭ mia opinio, oni devas eduki la infanojn jene: disciplino, respekto rilate al pli aĝaj kaj foresto de la absurda kutimo, senorde ĉiumomente memorigi pri sia ekzistado. Ĉu ne?

— Jes, mi respondis hezite.

— Paĉjo . . . , diris Volodja.

— Kiam ci eksilentos? Kia maltrankvila etulino!

La dommastrino komencis disverŝi la supon.

Volodja forŝovis sian teleron kaj, rigardante la patron per petegema mieno, diris la trian fojon:

— Paĉjo . . .

— Tiu etulino frenezigos min! ! Kiam ni estos formanĝintaj la supon, ci povos peti pri permeso diri, kion ci volas, sed dume, se ci ne silentos, mi lasos cin sen glaciaĵo!

Volodja kvaran fojon malfermis la buŝon, sed renkontinte severan rigardon de la patro, ŝi mallevis la okulojn kaj, ne tuŝante sian teleron, timeme observadis nin.

Kiam la lasta kulero da supo estis englitigita de la patro kaj mi, Volodja hezite demandis:

— Paĉjo . . . ĉu mi nun povas paroli . . . ?

— Nu, kion ci volas? Nu, diru!

— Paĉjo! Nia Anisja, antaŭ ol alporti la tagmanĝon, trovis en la supo raton. La rato estis tute, tute trakuirita. Tio . . . ĉu tio ne estas tre malsaniga?

El rusa lingvo tradukis
Leonard Lange.

Moralaj sentencoj de Leonardo da Vinci.

La sento servas la animon, ne tiu ĉi la senton.
La larmoj devenas el la koro, ne el la cerbo.
Kiu ne ŝatas la vivon, tiu ne meritas ĝin.
La plej grandaj trompuloj al la homo estas liaj opinioj.
Nur la vero estas filo de l' tempo.
Tiom estas diri bone pri malbonulo kiom diri malbone pri bonulo.
Kiu ne punas la malbonon, tiu ordonas ke oni faru ĝin.
Nenio estas pli timinda ol la malbona famo.
Libereco estas la ĉefa donaco de la naturo.

Trad. F. Cesarini.

nokte transformeblaj je litoj. La pasaĝeroj ne estas devigitaj restadi sur siaj lokoj, sed povas eĉ fari kelkpaŝan promenadon dum la flugo. La ejo por la pasaĝeroj estas sufiĉe ŝirmita kontraŭ la motorbruo, tiel ke interparolado estas ebla. Sed la plej komforta estas la aeroplana „kuirejo“. Propradire oni ankoraŭ ne povas paroli pri kuirejo, ĉar ekzistas nur la kuiristo, kiu samtempe estas la kelnero. La varmaj supoj kaj kafo estas pretaj en termaj boteloj; krom tio la „kuirejo“ enhavas malvarmajn saŭcojn, rostaĵojn k. a., ankaŭ vinon, likvoron kaj mineralakvon. La prezoj estas relative moderaj. Taso da varma „mokka“ kostas 60 pfenigojn, botelo da bona Mosel-vino rmk. 4.50. La fluganta manĝosalono, primokita antaŭ kelkaj jaroj, fariĝis do realaĵo. La piloto ne bezonas mantelon, sed sufiĉas ordinara surstrata vestaĵo, ĉar lia kajuto estas ŝirmita kontraŭ la vento. Ankaŭ radiisto troviĝas en la aparato. Ni progresas.

Diversaĵoj.

Ankoraŭ ekzistas la aventuroj:
Porkogardisto — rabistestro — generalo-marŝalo.

La homo, pri kiu ni parolas, estas unu el la plej ofte nomitaj en la lasta tempo: estas Ĉancolin, la fama generalo-marŝalo kaj ĉefo de la ĥinaj nordtrupoj, kies stelo nun definitive falis kaj kiu preskaŭ mortis sekve de bomba atenco, farita kontraŭ la kirastrajno, en kiu li forkuris el Pekin por retiri sin al Mukden. Oni diras, ke Ĉancolin kiel knabo gardis porkojn. Poste li fariĝis posedanto de drinkejo, kiu servis kiel rifuĝejo por rabistoj, kaj mem kolektis ĉirkaŭ si 2000 maltimajn rabistojn, kies ĉefo li fariĝis. Tio estis ĉirkaŭ la jaro 1900. En la rusa-japana milito li batalis kun sia rabistaro jen sur rusa jen sur japana flanko kaj pruviĝis sperta stratego. Por maldanĝerigi lin, la ĥinaj estraroj proponis al li oficon en la armeo. Tie li baldaŭ fariĝis generalo kaj poste marŝalo. Ĉe la eksplodo de la ĥina revolucio li ricevis la postenon de milita guberniestro, poste li fariĝis ĉefa milita guberniestro de Manĉurio, kie li regis en Mukden kiel aŭtokrato. Kiel ĉefo de la nordarmeo li faris sin diktatoro kaj restis tia . . . ĝis la venko de la sudarmeo lin devigis forkuri.

„Pressa“.

En Köln (Germanujo) okazas nuntempe, sub la nomo „Pressa“, Universala Ekspozicio de Gazetaro, pri kiu Jakob Vidnes, la gazetara ĉefo de la norvega registaro, certe iom troige diris, ke ĝi estas „la oka mondmiraklo, kiun oni nepre devas esti vidinta“. La plej valora ekspozita objekto estas la Gutenberg-biblio je valoro de duona miliono da oraj markoj. La fabela iluminado de la ekspozicia tereno kaj de la granda Rejn-ponto estas efektivigata per 80 000 lampoj. En la ekspozicia parko floras 200 000 rododendroj kaj 150 000 trikoloretoj kun 600 000 floroj. Nun la rozoj komencas ekflori, kaj post nelonge 300 000 da tiuj reĝaj floroj dissendos sian delikatan bonodoron. Ĝis la 10-a de junio la ekspozicio estis vizitita de unu miliono da homoj.

La ĉevalo kun la inteligentec-okulvitroj.

(El „Deutsche Allgemeine Zeitung“.)

Temas ne pri mistifiko, sed pri seriozaj veterinaraj provoj, havigi ankaŭ al miopa ĉevalo la „inteligentec-okulvitrojn“ de l' homo. La unuajn eksperimentojn tiurilate oni kompreneble faris en Ameriko. D-ro Emons konstatis per helpo de speciala metodo, ke proksimume 10% el ĉiuj kurĉevaloj estas miopaj. Provoj per okulvitroj efektivigis surprizan rezultaton. La ĉevaloj ne nur pli bone vidis per la okulvitroj, sed ili ankaŭ kuris pli rapide. Nun la amerika okulkuracisto por ĉevaloj venis ankaŭ al Eŭropo. Unue oni kondutis al li same skeptike, kiel oni iam traktis lian antaŭulon, la ĉeval-dentiston. Sed kelkaj provoj kun ĉevalokulvitroj konvinkis pri ties efiko. Ankaŭ en Hoppegarten, la germana trejning-centro*), oni nun aplikas tiajn okulvitrojn.

Trad. Maria Schöttl.

---

*) Trejningo = sporta ekzercado.

Ŝteloj je mendo.

Ili okazis antaŭ kelkaj monatoj en Paris, kaj la polico eltrovis iliajn cirkonstancojn post enrompo en juvelistan magazenon. La juvelisto estis akre observata kaj, fine arestite, konfesis ke li komisiis kvar krimulojn enrompi en lian magazenon, por ke li ricevu la premion de la kontraŭŝtela asekuro. La juvelisto faris kun la krimuloj regulan kontrakton. Li rericevis la ŝtelitajn juvelojn kaj pagis al la enrompistoj por tio la sumon de cent mil francaj frankoj. — En alia kazo juna viro, kiu disvendis el la magazeno de sia patro, sen ties scio, peltojn je valoro de 200 000 frankoj kaj fordiboĉis la monon, mendis enrompon por kaŝi la defraŭdon. Li pagis al la enrompistoj 10 000 frankojn por ilia „laboro“.

Kiom da lingvoj estas parolataj?

La revuo „Der Deutsche“ (La germano) sciigas laŭ rezulto de statistikaj esploroj, ke ekzistas entute 2976 lingvoj sur nia tero. El la 860 pli aŭ malpli konsiderindaj estas parolataj 48 en Eŭropo, 153 en Azio, 424 en Norda kaj Suda Ameriko kaj 117 en Oceanio.

Kiom da aŭtomobiloj estas en la mondo?

Laŭ komuniko de „Detroiter Abendpost“, germana ĵurnalo en Detroit (Usono), la aŭtomobila eksperto O. H. Smith de Komerca Sekcio Usona anoncis ke lastjare tri milionoj da aŭtomobiloj estas produktitaj en Usono. Laŭ statistika kalkulo estas uzataj 29 638 585 aŭtomobiloj en la mondo, el kiuj estas 23 253 882 en Usono kaj 6 384 653 en la cetera mondo.

-ch, Detroit.

Li volis esti kiel eble plej proksima al la Sundio.

Kiam antaŭ nelonge la angla aviadisto Kemp, membro de la aera polico en la hinda urbo Rangoon, faris provoflugon, li miris pri la nekutime alta pezo de la aeroplano. Tamen li sukcesis starti kaj transflugi la urbon. Post la alteriĝo li ekzamenis la aviadilon kaj trovis kulion, kiu kunflugis kaŝite en la malantaŭa ejo de la aparato. Demandite pri la motivo de lia konduto, la kulio deklaris ke estis lia granda dezirego, foje esti kiel eble plej proksima al la Sundio.

Fiŝoj kiel ludpilkoj.

Ekzistas speco de fiŝoj, kiuj posedas la kapablecon sinblovi je aero kaj, ankaŭ en ŝlimo, formovi sin kvazaŭ kugloj. Tiaj fiŝoj vivas, ekzemple, en la Nilo kaj, post la inundoj, restas en la postlasita ŝlimo sur la riverbordoj. Tie la infanoj ilin kaptas, sekigas, denove plenblovas je aero kaj uzas kiel ludpilkojn. La nomo de tiu ĉi fiŝo estas „faĥak“ (scienca nomo „tetrodon faĥaka“). Ĉiujare la infanoj sopire atendas la malinundiĝon de la Nilo por havigi al si la ŝatatan ludilon.

Fojnofebro- malsanuloj postulu senpagajn prospektojn pri **sukcesplena**, malmultekosta kuracado laŭ **nova**, scienca bazo.
Apotekisto Eisenlohr, Wildensorg 25,
Post Bamberg (Germanio).

Por komencantoj.

Sunleviĝo.

Amiko, vekiĝu! Jam estas tempo, se vi deziras kun mi rigardi la leviĝon de l' suno. Venu rapide!

Mia amiko kaj mi, ni loĝas en la sama domo je la ekstremaĵo de la antaŭurbo. Ni do iras dum la matena krepusko ĝis la fino de nia strato, turnas nin maldekstren al la kampovojeto kaj staras post kvarona horo sur la monteto. Apenaŭ ni atingis ĝian pinton, kiam al niaj okuloj prezentiĝas belega spektaklo. El post la suproj de la malproksima montegaro leviĝas la suno glora kaj brileganta. Venkeme kuras ĝiaj radioj trans la vastan kamparon. Ili forpelas baldaŭ la ombrojn de la krepusko el iliaj lastaj rifuĝejoj.

La spektaklo estas grandioza. Denove la naturo pruvas, ke ĝi superas ĉian arton. Ĝi estas majstro, kaj la arto estas nur ĝia lernanto kaj imitanto.

Longtempe ni staras sur la pinto de la monteto, rigardante kaj admirante la sunleviĝon. Nur nevolonte ni forlasas la senkomparan pentraĵon de la naturo. Kaj poste ni revenas hejmen kun plialtigita animo kaj kun granda ĝojo en la koro.

Kiu ankoraŭ ne rigardis la sunon leviĝantan, al tiu mi konsilas, nepre fari tion baldaŭ. Se eble, jam morgaŭ! Vi certe ne pentos.

Revolucio!!

En sia dramo **„La Morto de Danton“** Aleksej Tolstoj priskribas unu el la plej karakterizaj okazintaĵoj de la franca revolucio: la morton de la fama revolucia heroo Danton. La tragedion tradukis la konata rusa samideano Nikolao Hohlov. Prezo rmk. 1.60 ĉe la
Libreja fako de Heroldo, Horrem bei Köln.

Anoncetoj.

Silkaj poŝtukoj kun verda stelo po rmk. 1.25 (10 ekz. rmk. 10). Martin Hönig, Halle-Saale, Germ., Universitätsplatz 2, I. (79

20 gekomencantoj (junaj komercistoj) deziras korespondi kun ĉiuj landoj per PI. Adreso: Esp. grupo en „G. D. A.“ Martin Hönig, Universitätsplatz 2, I, Halle-Saale, Germ.

Gala Petrova, 16-jara, deziras korespondi kaj kolektas por esp. ekspozicioj bildkartojn; ŝiaj albumoj havas sekvantajn fakojn: naturo, urboj, popoloj, birdoj, bestoj, fantaziaj kaj komikaj, infanaj. Adreso: Gala Petrova, str. de Tolstoj n-ro 55, Novosibirsk, Siberio.

Mi ricevis tiom multe da korespondaĵoj, ke bedaŭrinde mia monstato ne permesas respondi al ĉiuj. Mi petas pardonon. D. K. Dix.

Anton Schiller, Zwickaŭ-Martinstal, Ĉeĥoslovakio, serĉas daŭrajn seriozajn gekorespondantojn. Interŝanĝas belegajn PI kaj muziknotojn. Ĉiam respondas.

S-ano Ed. Mikelsons, Galvena pošta, Riga, Latvio, serĉas korespondantojn, kiuj korespondas pri teatro, interŝanĝas il. gazetojn kaj fotografaĵojn pri teatro kaj aktora vivo.

20 kaj 22 junaj fraŭloj deziras korespondi kun polaj, ĉeĥaj, belgaj, hungaraj aŭ francaj fraŭlinoj. Nepre respondas. Adresoj: Heinz Schneider, Gartenstr. 6; P. Freidel, Papiermühlstr. 24, Kaiserslaŭtern (Pfalz), Germ.

S-ro E. Spangenberg, Aŭstrujo, Wr. Neustadt, Freiligrathg. 2/35 deziras interŝanĝi poŝtmarkojn kun ĉiuj landoj.

Enigma angulo

La ses abonantoj, kiuj komence de la januara numero ĝis novembro 1928 estos solvintaj la plej multajn enigmojn, rajtos elekti librojn el la propra eldonejo de „Heroldo de Esperanto“ je valoro de rmk. 5.—. La solvoj de la enigmoj en la hodiaŭa numero devos alveni ĝis 15. 7., el transoceanaj landoj ĝis 15. 9. — La solvojn skribu sur aparta folio, ne intermikse kun aliaj informoj!

1. Silab-enigmo.

ak, ak, al, am, be, ber, bo, bo, bro, bro, ce, ci, ci, da, e, e, et, fan, fi, ga, glo, go, gra, ham, ho, i, i, i, kla, kla, la, le, le, li, li, lo, ma, mi, ne, nes, ni, ni, ni, no, o, o, o, o, o, o, on, or, pheus, pi, re, ri, ro, ro, ro, so, ti, to, to, to, to, to, trak, tro, ve, za.

El ĉi-supraj 70 silaboj estas formotaj 21 vortoj, kies komencliteroj, legataj de supre malsupren, kaj triaj literoj, legataj de malsupre supren, nomas sentencon el konata poemo de D-ro Zamenhof.

La vortoj signifas: 1. maljunulo, 2. moko, 3. fama palaco en orienta stilo, 4. vira antaŭnomo, 5. fari kiel faris alia, 6. lernejo, 7. virina antaŭnomo, 8. regiono en Palestino, 9. granda besto, 10. antikva urbo (neesperantigita formo), 11. maŝino, 12. birdo, 13. muzikinstrumento, 14. figuro el la greka mitologio (neesperantigita formo), 15. franca urbo (neesperantigita formo), 16. hispana rivero, 17. sferforma objekto, 18. uzata en forĝejo, 19. kontraŭprogresa agado, 20. usona ŝtato, 21. instrufako.

2. Krucvort-enigmo.

1	●	2	3	●	4		●	5
6	7	●	8			●	9	
10				●	11			
●		●	12			●		●
13				●	14			15
16		●	17			●	18	
	●	19		●	20		●	

La **horizontalaj** vortoj signifas: 2. sufikso de daŭro, 4. esti farema, 6. sufikso, 8. alkohola trinkaĵo, 9. prepozicio, 10. soldataro, 11. stato post troa drinkado, 12. stato post sufiĉa manĝado, 13. kulturi bestojn, 14. virina antaŭnomo, 16. persona pronomo, 17. prefikso, 18. interjekcio, 19. prepozicio, 20. trinkaĵo.

La **vertikalaj** vortoj signifas: 1. serpento, 3. urbo de Universala Esperanto-Kongreso, 4. valorŝtono, 5. persona pronomo, 7. vasta herbejo en Nord-Ameriko, 9. peltbesto, 13. koloro, 15. senvesta.

Ĉiuj vortoj sen gramatika finaĵo.

3. Miks-enigmo.

De Chr. H.

Ravo + ilo = malsano; pano + lito = sovaĝa besto precipe en Afriko; gasto + Nilo = sopiro al hejmo; peso + piko = altranga ekleziulo; paro + ledo = sovaĝa besto; rano + ledo = kreskaĵo.

Formu el ĉiu vortparo, miksante la literojn, po unu nova vorto de la nomita signifo. La komencliteroj de la ĝuste trovitaj vortoj nomas birdon, kies ovoj estas tre ŝatataj. (Ekzemplo por la formado de nova vorto: Palto + nano = pantalono.)

(Solvoj en la aŭgusta numero.)

Solvoj

de la enigmoj en n-ro 4.

1. Geografia silab-enigmo.

1. Alabama, 2. Rosario, 3. Ganges, 4. Elbrus, 5. Njassa, 6. Torres, 7. Illimani, 8. Nagasaki, 9. Amazonas, 10. Rigi, 11. Exeter, 12. Samos, 13. Puebla, 14. Uppsala, 15. Budapest, 16. Labrador, 17. Irkutsk, 18. Kalahari, 19. Oregon. — Argentina Respubliko.

2. Nombra enigmo.

a) Zamenhof: La Espero; b) Forge: Abismoj; c) Hohlov: La Tajdo; d) Jung: Landoj de l' Fantazio; e) Bulthuis: Idoj de Orfeo; f) Baghy: Dancu marionetoj; g) Luyken: Pro Iŝtar; h) Privat: Ginevra, i) Grau: Amaj poemoj; k) Argus: Pro kio; l) Vallienne: Kastelo de Prelongo; m) Grenkamp: Penseroj: n) Izgur: Je la nomo de l' Vivo.

3. Vizitkarta enigmo.

Romanverkistino.

La enigmojn el n-ro 4 solvis:

Solvis 3 enigmojn: Baird, Bayhofer, Bernatschek, Bezençon, Böhm, Bonnevie, Bräuer, Della Savia, Dittrich, Donath, Dratwer, Drazdauskas, Dubinski, Düringer, Dutschmann, Ellerbeck, Fischer, Fraenkel, Gensch, Gurányi, Hammermeister, Homann, Hostalek, Hüsgen, Indra, Jeremies, Kayser, Kimmel, Klanĉik, Krämer, v. Laban, Lisowsky (ne Zisovsky), McCormick, Möbusz, Neuchâtel (Esp.-grupo), Plehn, Rambousek, Reinhart, Salin, Schiebl, Schöttl, Simmons, Sommer, Strausz, Ŝirjaev, Weleminsky, Werner, Wicke, Wipplinger, Zakelj. Krom tio du sennomaj. Ĉe unu mankas eĉ la urbo antaŭ la dato; ĝi estas skribita per maŝino sur papero kun signo „Poldi“. La alia estas el Berlin, ŝajne: Charon. Bonvolu sur ĉiu koverto, poŝtkarto, leterfolio, manuskripto, slipo ktp. noti vian precizan adreson!

Solvis 2 enigmojn: Arger, Hörning, Kolodziej, di Montezemolo, Petrova.

Solvis unu enigmon: Savicki.

Erare ni ne notis kiel solvinton de la 3 enigmoj el n-ro 3: Bräuer. La sennomulo menciita en n-ro 5 estas s-ro Klanĉik.

Al multaj solvantoj. Multaj solvantoj ne sufiĉe atentas korektan skribon. Ni trovis: Rosari (anst. Rosario), Illemani (Illimani), Budapeŝto (Budapest — por „Budapeŝto“ mankis la konvenaj silaboj), Istar (Iŝtar), Luiken (Luyken), Baghi (Baghy), Dancu marioneto (Dancu marionetoj), Lando de l' Fantazio (Landoj de l'Fantazio) ktp. Ankaŭ ĉe la solvoj intertempe jam alvenintaj el n-ro 5 ni trovis similajn malkorektaĵojn. **Estonte ni ne plu povos akcepti tiajn solvojn kiel ĝustajn. Estas afero de la solvantoj atenti.**

G. P. en N. Ne skribu enigmosolvojn kaj aliajn komunikaĵojn sur sama folio! La petita adreso: A. Drozdov, poŝtkesto 3, Ĉerepovec.